

ADAM Z BĘDKOWA h. Prus II (Wilczekosy)

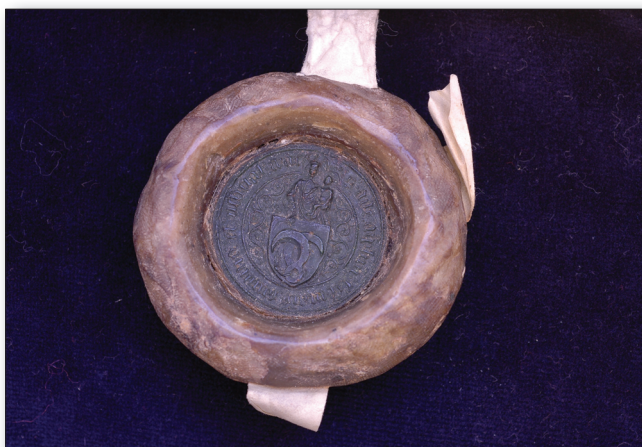
(zm. 15 X 1451 r.)

Pochodził z rodziny szlacheckiej ze wsi Będków w województwie łęczyckim i archidiecezji gnieźnieńskiej. Był synem Mikołaja, bratem Piotra i zapewne Mikołaja z Będkowa, prawdopodobnie stryjem Piotra Wspinka z Będkowa. Należał do tego samego rodu herbowego co późniejszy biskup krakowski Tomasz Strzępiński. Data urodzin Adama z Będkowa jest nieznana.

W metryce studentów i księdze promocji Wydziału Sztuk Wyzwolonych Uniwersytetu Krakowskiego brak wpisów dokumentujących przebieg jego studiów. W 1400 r. występował jako notariusz publiczny z mianowania cesarskiego. W 1405 r. pojawił się ze stopniem magistra sztuk. Stopień doktora dekretów uzyskał w Bolonii w 1422 r., dopuszczony do egzaminu z dyspensą od wymaganych pięciu lat studiów. W 1423 r. wrócił do Krakowa i rozpoczął wykłady na Wydziale Prawa Uniwersytetu Krakowskiego.

Kariera Adama z Będkowa rozwijała się dzięki bliskim stosunkom z dworem królewskim, episkopatem i kontaktom nawiązanym w kurii papieskiej. W 1410 r. był kapelanem króla Władysława Jagiełły. W latach 1413–1419 pełnił urząd oficjała krakowskiego. Równolegle w latach 1413–1414 zajmował urząd wikariusza generalnego *in spiritualibus* biskupa krakowskiego Wojciecha Jastrzębca.

Odbywał liczne poselstwa zagraniczne. W 1409 r. posłował od króla Władysława Jagiełły do papieża pizańskiego Aleksandra V do Bolonii, a w 1410 r. pozostał jako wysłannik królewski przy kolejnym papieżu Janie XXIII, dbając o interesy Królestwa. W 1411 r. załatwiał w kurii sprawę objęcia arcybiskupstwa lwowskiego przez

Dokument z pieczęcią
Adama z Będkowa z 1413 r.
(AUJ dypl. perg. 49)

Mikołaja Trąbę. W 1423 r. posłował do kurii w celu zatwierdzenia awansu Wojciecha Jastrzębca na arcybiskupstwo gnieźnieńskie i nominacji Zbigniewa Oleśnickiego na biskupstwo krakowskie. W 1424 r. w Rzymie był świadkiem odwołania przez Jana Falkenberga antypolskich oszczerstw zawartych w jego *Satyrze*. W latach 1425–1439 był przedstawicielem kapituły gnieźnieńskiej na liczne synody i zjazdy koronne. Należał do grona profesorów prawa, którzy jesienią 1429 r. opracowali *Consilium* w sprawie planowanej koronacji Witolda Kiejstutowicza na króla Litwy. Podważyli oni prawa króla rzymskiego Zygmunta Luksemburskiego do nadawania godności królewskiej, podkreślając wyłączne prawa papieża w tym zakresie. W 1432 r. Adam z Będkowa został posłem kapituły poznańskiej na sobór bazylejski, ale nie wyruszył w drogę.

Zgromadził wiele bogatych beneficjów. Był plebanem w Wolborzu (1399–1412), kanonikiem gnieźnieńskim (1404–1447), kanonikiem katedralnym krakowskim (1409–1451), kanonikiem rudzkim (1410). W 1412 r. otrzymał prowizję na prepozyturę krakowską, której jednak nie objął. W latach 1413–1450 był archiprezbiterem kościoła NMP w Krakowie, po 1417 r. (na pewno od 1426 r.) kanonikiem poznańskim, dziekanem kieleckim (1423–1427), kanonikiem sandomierskim (1427–1447), plebanem w Wieliczce (1432), kanonikiem kieleckim (po 1450 r.).

Bardzo zasłużył się dla katedry krakowskiej. Ufundował dom kapitulny przy ul. Kanoniczej, a w latach 1448–1451 wznosił dom dla wikariuszy katedralnych na wzgórzu wawelskim (zw. później Pińczów). Pośmiertnie ufundował ołtarz św. św. Heleny i Apolonii w kaplicy św. św. Kosmy i Damiana obok zakrystii w katedrze krakowskiej (usunięty w poł. XVI w.). W 1453 r. erygował go Tomasz Strzępiński, egzekutor jego testamentu. Patronat nad tym ołtarzem sprawowali wikariusze katedralni. Ufundował też dla katedry dwa pięknie iluminowane tomy antyfonarza *de sanctis*, które wykonano w latach 1451–1457.

Zmarł 15 października 1451 r.

Wypisy Wawel 1440–1500 nr 6, 8, 31; Czyżak Kapituła gnieźnieńska s. 310–312; Dembiński Kapituła poznańska nr 3 s. 339–340; Knappek Akta s. 196; K. Niegowski SDB, *XV-wieczny antyfonarz ms. 48 z Archiwum Kapituły Katedralnej na Wawelu w świetle tradycji europejskiej*, „Saeculum Christianum” 2, 2002, nr 2, s. 111–129; K. Ożóg, *Związki Uniwersytetu Krakowskiego z kapitułą katedralną krakowską u schyłku XIV i w pierwszej ćwierci XV wieku*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” 43, 1998, s. 30–31; Sondel Słownik UJ s. 18.

Maciej Zdanek